

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

KIRIKKALE İLİ KIRLANGIÇ KÖYÜ MONOGRAFİSİ

LİSANS BİTİRME TEZİ

Hazırlayan
Yıldız Şevval YEŞİLYURT

Danışman
Dr. Günce DEMİR

KIRIKKALE
HAZİRAN - 2023

TEŐEKKÜR

Öncelikle, bu günlere gelmemde her daim, her anlamda destekçim olan anneme ve babama; tez sürecim boyunca yardımlarını esirgemeyip bana önemli ölçüde kılavuzluk eden kıymetli hocam Dr. Günce DEMİR'e ve ayrıca saha çalışması esnasında çokça yardımını dokunan amcam Duran YEŞİLYURT'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Yıldız Şevval YEŞİLYURT

Haziran, 2023

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bitirme tezi çalışmasında etik kullara uyarak yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi bildirir, aksi bir durumda doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Yıldız Şevval YEŞİLYURT

...../...../202....

2022-2023 Öğretim Yılı Bahar Döneminde Sosyoloji Bölümü Lisans Bitirme Tezi
Olarak Kabul Edilmiştir.

Danışman öğretim üyesi

Dr. Günce DEMİR

.....

ÖZ

Bu çalışma ile en küçük yapı birimlerinden biri olan köyün, detaylı ve etraflı araştırma gerektiren monografi yöntemi ile sosyal, kültürel, aile yapısı, komşuluk ilişkileri gibi alanlardaki değişim ve dönüşümleri içeren konular irdelenerek ele alınmıştır. Yapılan bu çalışmada Kırangıç Köyü'nün ortaya çıktığı tarihten bu yana sosyo-kültürel ve ekonomik alanlardaki değişim ve dönüşümleri edinilen bilgiler ışığında etraflıca anlatılmıştır. Bu tez, hem nitel hem nicel araştırma yöntemleri kullanılarak ortaya konulmuştur. Bu çalışma bağlamında yapılan ankette 3'ü kadın, 11'i erkek olmak üzere toplamda 14 adet detaylı bir görüşme gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde kavramsal çerçeveye yer verilmiş, amaç ve önemleri belirtilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın yöntemi ve araştırma sonucu toplanan verilerin yöntemlerinden söz edilmiştir. Üçüncü bölümde saha araştırması ve saha araştırması ile elde edilen bilgilere değinilmiştir. Araştırma sonucu ulaşılan bulguların derlenip, bilgiler ışığında etraflıca değerlendirildiği kısım ise son bölüm olan dördüncü bölümdür.

Anahtar Sözcükler: Köy, Monografi, Sosyal Değişme

İÇİNDEKİLER

ÖZ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

YÖNTEM

BULGULAR

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Köy

1.1.1. Köy-Kent Ayrımı

1.1.2. Köy Tipleri

1.2. Sosyal Kurumlar

1.3. Sosyal Değişme

1.3.1. Kültür

1.3.2. Demografi

1.3.3. Coğrafya

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi

2.2. Veri Toplama Yöntemleri

ÜÇÜNCÜBÖLÜM

SAHA ARAŞTIRMASI

3.1. Kırlangıç Köyü ve Tarihi

3.2. Kırlangıç Köyü Sosyo-Kültürel Yapısı

3.2.1. Kırlangıç Köyü'nde Aile

3.2.2. Kırlangıç Köyü'nde Din

3.2.3. Kırlangıç Köyü'nde Eğitim

3.2.4. Kırlangıç Köyü'nde Ekonomi

3.2.5. Kırlangıç Köyü Demografisi

3.2.6. Kırlangıç Köyü Coğrafyası

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

GİRİŞ

Monografi, belli konularda derinlemesine yapılan araştırmaların detaylı olarak anlatılıp elde edilen bulguların, yöntemlerin, kaynakların ve sonuçların ayrıntılı bir şekilde yazıya dökülmesidir. Bu yazı türü, özellikle akademik çalışmalar ve tezlerde sıklıkla kullanılmaktadır. Monografi yazmak, zaman ve çaba gerektiren bir süreçtir. Monografi yazmak için öncelikle belirli bir konu seçilmeli ve bu konuda kapsamlı bir araştırma yapılmalıdır. Daha sonra, araştırma sonuçlarına dayanarak bir taslak hazırlanıp ve bu taslak üzerinde çalışarak monografi tamamlanmalıdır.

Monografi, bir konuda uzmanlaşmak isteyen kişiler için önemli bir kaynak olarak tercih edilmekte olup yazarın konu hakkındaki kapsamlı bilgi ve araştırma yetisinin bir göstergesidir. Monografi, yazarın konu hakkındaki derinlemesine bilgisini ve araştırma yeteneğini gösterir.

Monografi tekniği sosyolojide sosyo-ekonomik yapı çalışmalarında, Le Play'in başlattığı ve günümüzde de kullanılan bir araştırma yöntemidir. "Bu yöntem, temsil gücü yüksek tek olaylardan tümele, tümelin kanunlarına ulaşmaya çalışır." (Erginer, 257-258). Monografi tekniğinde araştırma konusu olan alan, sosyo-ekonomik bağlamda ele alındığında sosyolojik bir bakış açısıyla gözlemlenerek aile, ekonomi, eğitim, din, siyaset ve boş zamanlar bakımından irdelenmektedir. Böylelikle analiz sonucu araştırma konusu olan alandaki saptanan sorunlar göz önüne serilmekle birlikte alan hakkında bilgi aktarımı da sağlanmaktadır. Saptanan bilgiler ışığında ilgili sorunların çözüme kavuşabilmesi adına önerilerin geliştirmesine olanak tanımaktadır.

Sosyal bilimleri fen bilimlerinden ayıran genel – geçerlik noktası sebebiyle sosyal bilimlerde değişkenliğe rastlamak daha olasıdır. Doğa bilimlerinin kesinlik ve kanunlara dayanmasına karşın sosyal bilimler pozitivist yaklaşım benimsemektedir. Böylelikle sosyal bilimler değişen zaman, değişen toplum ile değişen fertler bakımından değişkenlik göstermektedir.

İnsanların geçmişten günümüze kadar hem süregelen gereksinimlerini karşılamak hem de doğaya karşı savunmasız kalmamak amacıyla bir araya gelmesiyle toplum kavramı ortaya çıkmıştır. Toplum bir coğrafi bölgenin, bir kültür ortamının ortaklaşa paylaşıldığı, fertlerin bir arada yaşadığı ve birbirleriyle etkileşim

içerisinde olduğu; belirli kurallar, normlar ve değerlerin bulunduğu, birbirlerinden etkilenip, birbirlerini etkiledikleri sosyal bir yapı olarak tanımlanabilmektedir. Zencirkıran (2019:2-3) toplumu şu şekilde tanımlamıştır;

"Toplum, sınırları belirli bir coğrafyada, ortak yaşam kültürü geliştirmiş, tarih, kültür, zihniyet unsurlarında belirli ortak paydaları oluşturmuş ve kendini oraya ait hisseden insanlardan oluşmuş bir yapı olarak tanımlanabilir."

Nüfusu az olan insan topluluklarının küçük, kümeler halinde yerleşerek genellikle kırsal alanları mesken edindiği yerler, köy kavramı ile isimlendirilir. Normalde sabit olarak karşımıza çıkan köyler geçici de olabilir. Köylerde genellikle meskenler birbirine oldukça yakındır. Köylüler birbirlerine aidiyet duygusu taşırlar, ortak kültürü ve ortak kimliği paylaşırlar. Köylerde yaşayan bireylerin geçim kaynağı genellikle tarım ve hayvancılıktır.

19. yüzyılın başlarında kurulduğu bilinen, adını kerpiç evlere çok sayıda kırlangıcın yuva yapmasından alan, Kırıkkale iline mensup küçük bir köy olan Kırangıç Köyü, il merkezine şehrine yaklaşık 15 kilometre uzaklıkta olup verimli bir araziye sahiptir. Kırangıçlılar, geçimlerini çiftçilik ve hayvancılık faaliyetleri ile sağlamaktadır.

Bu çalışma; Kırangıç Köyü'nde yapılmış olup, sosyolojik bağlamda irdelenen köyün sosyo-ekonomik durumu, kültürü, yaşam biçimleri, aile yapısı ve tarihi hakkında elde edilen bilgileri, ayrıntılı bir araştırma yöntemi olan monografi ile ortaya koymaktadır. Daha önce Kırangıç Köyü'ne dair böyle bir çalışma yapılmamış olması çalışmanın önemi artmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Köy

Köy, diğer kuruluşlara nazaran nüfus bakımından az ve gelişmişlik açısından geri kalmış, genellikle tarım ile uğraşılan kırsal alanları ifade eden bir kavramdır. Köy Kanunu beraberinde tüzel kişiliğe sahiptir. En fazla 2000 nüfusa sahip, insanların dağınık yahut toplu bir biçimde mesken edinilen, bağı, bahçeyi ifade eden, özelliklerini bağlı olduğu toplum ile kazanan, sosyolojinin ilgi alanında bulunan mahalli kuruluşa verilen addır. Diğer mahalli kuruluşlardan farklılık arz etmesiyle beraber Köy Kanunu'na göre köy sayısı 35 bini geçmektedir (Arı, 1985: 3-4). 237 Sayılı Köy Kanununda yer alan köy tanımında; birlikte kullandıkları ortak malları bulunan insanların bağ, bahçe ve tarla gibi dağınık evlerde oturduğu mekânlar köy olarak kabul edilmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında 18 Mart 1924 tarih ve 442 sayılı kararla düzenlenip Resmi Gazete'de yayımlanan 442 Sayılı Köy Kanunu ile köyler yönetilmektedir ve bu kanunda köy, nüfusu en fazla 2.000 olan yerleşim yerleri olarak tanımlanmıştır. Köyler, anayasal olarak tüzel kişilikteki mahalli idare teşkilatı ile muhtarın bulunduğu en küçük yerleşim mekânıdır. Köylerde şehirlere nazaran yaygın olarak aile tipinin geniş olduğu, komşuluk ilişkileri bakımından birlik ve beraberlik ile geleneksel bir dayanışma halinde bulunduğu bilinmektedir. Bir mekânın köy olarak sayılabilmesi için kadın ve erkek birey sayısının en az 150 olması, eğer 150'den az ise çoğunluğun isteğine bağlı olarak nüfusları 150'den az olan köyler birleştirilip ayrı bir köy oluşturulabilmektedir. Köy ve kasabalardan oluşan, ilçeden küçük idari bir bölüme ise bucak ismi verilmiştir. Köyler, bucak ve kasabalara bağlıdır.

19. yüzyılda sanayileşmenin hızla gelişme göstermesiyle birlikte sosyalizm kavramının ortaya çıkması köylüyü arka plana atmıştır. Ticaretin de gelişmesiyle ihtiyaç duyulan ürünlerin Avrupa ülkelerinden getirilmesi, köylü sınıfı adeta vasıfsızlaştırmıştır. Köylü sınıf önemini kaybederek yerini fabrikaların alması arzusu ortaya çıkmıştı. Marxistler, köylü sınıfının emeğini komünist bir anlayışla emeklerini para karşılığı sattıkları bir sistemi benimsemişlerdir. Ancak köyler, ne olursa olsun kolektif bir biçime gelip günümüze kadar ulaşmış ve devam etmektedir. Sanayileşme

sonucu köyden kente göçler gerçekleşmektedir ve köylüler kalabalıklaşan şehrin gıda gereksinimlerine bir bakıma destek olur hale gelmiştir (Kurtkan Bilgiseven, 1988: 6-7).

KÖYLÜ SINIFI

“Taşralı” anlamına gelen “köylü” kavramı kaba ve kötü bir anlam taşıyordu ve çoğunlukla küfür niyetine kullanılıyordu. Köylüler çağdaşlığın dışında tutulmuşlardır. Zaman sonra köylüler 1950’lerde gelişmekte olan toplumların nüfus bakımından çoğunluğunu oluşturduklarından bağımsızlıklarını kazanmışlar, kalkınma planlamasının meydana getirdiği sorunlar köylü sınıfı konusunu ortaya çıkartmış ve 1960’lardan itibaren köylü çalışmaları hızla gelişme göstermiştir.

Köylüler, doğrudan ya da dolaylı olarak siyasi ve ekonomik güce sahip olan sınıfa karşı sorumluluklarını yerine getirmek ve kendi gereksinimlerini karşılamak amacıyla; bunları yaparken ailedeki her bir ferdin emeğine dayanan ve basit araçlarla küçük tarımsal üretim yapan kişiler olarak tanımlanabilir. Nüfusu en fazla 2500 olan kasaba ve kırdaki yaşayan halk, ABD nüfus bürosunca "köylü" olarak nitelendirilir. Köy toplumu doğa ile iç içedir, yaşadığı mekânın doğal şartlarına uyum sağlayabildiği ölçüde yaşamını idame ettirir.

Görsel 1.1.1. Fransız Devrimi Öncesi Köylü Sınıfı

KÖYÜN ORGANLARI

A. KÖY DERNEĞİ

Köyün genel kurulunu oluşturan kişileri ve köyün muhtarını seçmek üzere hakka sahip olan kişileri oluşturan dernektir. Köy, halkın idaresinde bulunan bir mahalli âdemimerkezidir. Köy tüzel kişiliğinin en önemli organı olan köy derneği, siyasi ve medeni haklara sahip olan ilgili köy halkını ifade eder (Arı, 1985:11).

B. İHTİYAR MECLİSİ (Köy ihtiyar heyeti)

Köy işlerini sıraya koymak, işlerin el birliğiyle imcece usulü yapılmasına ve salmaya karar vermek, köyün uyuşmazlık durumlarını uzlaştırma yoluyla gidermek, köyün ve muhtarın bütçe ve harcamalarını denetlemek gibi görevlere sahip olan bir köy meclisidir.

C. KÖY MUHTARI

"Seçilmiş kişi" olarak da ifade edilen bir kavram olarak muhtar, köy ve mahallelerin yönetilmesi ve idari işlerini yürütmekten sorumlu tutulması adına; görev süresi 5 yıl olup mahalle ve köy halkı tarafından seçilen tüzel kişiliğe sahip olan yöneticilere verilen addır.

Köy muhtarlarının görevleri devlet işleri ve köy işleri şeklinde ayrılmıştır. Devlet işleri olarak mahalle kanunlarını duyurmakla, hükümet uygulamalarının halka bildirilmesini sağlamak, köyün her türlü ihtiyaçlarını yerel yönetime iletmek, sandık seçim kurullarına seçim zamanları katılım sağlayıp seçim listelerini askı yoluyla ilan etmek, asker çağındakilerin listesini çıkartmak gibi sorumlulukları vardır. Köyde işleri olarak da ortak işlerin el birliğinde yapılmasını sağlayıp gerektiği zaman bakım ve onarımlarını yaptırmak, muhtarlığındaki köyünde bulunan dezavantajlı grupların, yardıma muhtaç kişilerin tespit edilip devlet desteğini almalarını sağlamak gibi görev ve sorumluluklara sahiplerdir (İller Dairesi Genel Müdürlüğü).

1.1.1. Köy – Kent Ayrımı

Öncelikle kısaca kent kavramına değinelim. Tıpkı köy gibi net bir şekilde tanımı yapılmamıştır, değişkenlik arz etmektedir. Kent – köy ayrımı birden fazla farklılıkla açıklanmaktadır. Bu yüzden tam anlamıyla bir tanım yapabilmek oldukça güçtür. Kent kavramı, belirli nüfusta olan köydeki artık (fazlalık) ürünlerin ortaya çıkmasıyla meydana gelen toplumların sosyo-kültürel ihtiyaçlarının yeterli ölçüde karşılanabildiği mekânlardır. Yani insanoğlu doğayı bir nevi işleyerek kentleri ortaya çıkartmıştır. Nüfusu ve iş imkânları köye göre daha fazladır. Köyün tanımını yaparken nüfusu 2.000'den az olan şekilde ifade ederken, kent ise tam tersi nüfusu 2.000 den fazla olan mekânları ifade etmektedir.

Sorokin ve Zimmerman köy ve kent kavramları üzerinde çalışmışlardır (Topal, 2004: 279-280). Kırdan yaşayan kişilere Kıray, "köylü" ifadesini kullanmıştır fakat bu ifadenin yalnızca toprakla uğraşan kişileri tanımlayan bir kavram olmadığını söylemiştir. Köyler daha çok içine kapalı toplumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Köy ve kent ilişkileri genellikle muhtara bırakılmış; alış-veriş, askerlik gibi faaliyetlerle yoğunlaşmıştır (Yıldırak, 1982: 59-60). Köylerde iş birliği, iş bölümü, dayanışma vs. gibi kavramlar kentlere nazara daha fazla öne çıkmaktadır. Köylerde alınan kararlar kolektif bir biçimde uygulandığından, çoğunlukla kolektif kimlik yapısı öne çıkmaktadır. Farklı bir organik yapı ve farklı toplumsal eylem şekilleri köyün kentten farklı özellikleriyle oluşmuştur. Bu yüzden köy – çevre ilişkileri kente göre farklılık arz etmektedir. Köyün karşı karşıya kaldığı sosyal ve doğal haller incelenerek sonuca varılabilir (Yıldırak, 1982: 59). Durkheim'ın söz ettiği mekanik bir dayanışma söz konusudur köylerde.

Çevresel bir faktör olarak köy ve kenti birbirinden ayıran farklılık olarak köyler, küçük ve kümeler biçimindeki düzensiz yerleşkelerin, evlerin çevresinde tarlaların bulunduğu, insanların doğal yaşamın sunduğu imkânlarla yaşamlarını sürdürdüğü mekânlardır. Demografik olarak köylerde kentlere göre mesken edinmiş insan sayısı daha azınlıktadır. Meslek kollarının imkân ve genişliği açısından kentler tercih edilmektedir mamafih nüfusun fazlalığı sebebiyle de kentlere doğru gelir düzeyi daha yüksektir. Öte yandan sosyal farklılaşma bakımından kentlerde yaşayan insanların sosyo-kültürel olarak gerek meslek kolları gerek inanış biçimleri ve gerekse de gelenek görenek bağlamında birbirinden oldukça farklı, daha çeşitli

olduklarını görmekteyiz. Köylerde ise bu duruma rastlamak pek de mümkün değildir. Takdir edelim ki köylerdeki insan topluluğu çoğunlukla aynı aileden gelen, aynı kültüre, inanışa, gelenek ve göreneğe; aynı etnik özelliklere sahip olan insanların bir araya gelmesiyle ortaya çıkmıştır. Sosyal tabakalaşma bakımından, köylerde hiçbir birey arasında statü farklılığı yoktur, ortak kullanım alanlarının fazlalığı da buna kanıt olarak gösterilebilir (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ders Dokümanları).

Kırlangıç Köyü/Kırıkkale, Aralık 2022

Yahşihan/Kırıkkale, Nisan 2023

1.1.2. Köy Tipleri

Doğal ve toplumsal faktörlerin etkilerine bağlı olan köylerin iskân tipleri iki açıdan ele alınabilir. İlki ailelerin tek başına iskân etmeleri açısından; çoğunlukla köy aileleri kendilerine ait, yalnızca ailelerinden oluşan evlerde yani müstakil yuvalarında yaşamlarını sürdürürler. Kentlerdeki gibi apartman şeklinde yüksek binalara köylerde rastlanmaz. İkincisi meskenlerin çalışılan tarlaya göre durumu ile iki olanak meydana çıkarabilir ve buna bağlı olarak da köy tipleri, toplu köy tipi ve dağınık köy tipi olarak iki şekle ayrılır. Az da olsa rastlanan diğer köy tipleri ise dört yol ağzı topluluğu, L tipi, hat köyü ve yuvarlak köydür (Arı, 1985:52). Mesken yerlerinin birbirlerinden uzak olarak inşa edildiği, geçim kaynaklarının hayvancılık ve tarım olduğu çoğunlukla engebeli, küçük ve parçalı olduğu köyler dağınık köy tipine sahiptir. Evlerin birbirlerinden uzak görünmesinin sebebi, dağınık köylerde tarım ve çiftçilik mekânlarının fazla alan kaplıyor olmasındandır. 18. yüzyılda ABD’de yapılan bir planlamada bir araziye dikdörtgenler biçiminde bölündüğünden bu yana dağınık köy tipi yaygınlık kazanmıştır. Toplu köy tipi ise tam tersi sokakların dar, evlerin birbirine olabildiğince yakın olduğu düz arazilerde yaygın olarak görülmektedir. Bu köy tipinde dağınık köylere nazaran toplumsal ilişkilerin çok daha yoğun olduğunu söyleyebiliriz. Evlerin iç içe olması bu sebeple insanların işe yerlerine çok uzak mesafede olması, salgın hastalıkların kolayca yayılması gibi olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Kitapçioğlu, 2020).

Bağdaştırıcı köy tiplerine de değinecek olursak, hat köyünde evler birbirine yakın ve ince uzun bir şekilde yol, vadi yahut nehir boyunca sıralanmıştır. Yine bu köy tipinde de sosyal ilişkilerin yoğunluğu yüksektir. Ayrıca meskenlerin kenarlarında yol bulunması ulaşım insanlara iş yerlerine kolaylıkla gidebilme imkânı tanınması bakımından fayda sağlar. Meskenlerin kenarlarında bulunan nehir yahut vadi düz muntazam bir hat şeklinde sıralanmadığı için tarlaların şeklinin de haliyle bozuk bir biçimde olmasına sebep olacaktır böylelikle toprağın işlenmesi de güç haline gelecektir. L tipi ise çiftliklerin L şeklini alacak biçimde olduğu bir köy tipidir. Yine burada da toprağın işlenmesi oldukça zor haldedir (Kurtkan Bilgiseven, 1988:73-76).

1.2. Sosyal Kurumlar

Toplum, birbirinden farklı kültüre, inanca ve kökene sahip insanların oluşturduğu bir kümedir. Bu insanların eylemlerini düzenleyip onların bir arada yaşamasını sağlayan toplumsal kurumlar, "herhangi bir alanda bir araya gelmiş insanların faaliyetlerini düzenleyen, bu düzenlemeyi yaparken de kurallar/cezalar/yaptırımlar koyan yapılardır." (Zencirkıran, 2019: 6,7). Sosyal kurumların işleyişi, toplumsal ilişkiyi düzenlemesi kültürden kültüre, toplumdaki mevcut yönetimden yönetime farklılık arz eder. Toplumsal ilişkilerin temelinde sosyal kurumlar vardır. Toplumu şekillendiren sosyal kurumlar aile, iktisat, eğitim, siyaset, din ve sonradan eklenen boş zamanlar kurumu olmak üzere 6 adettir. Kısaca bu sosyal kurumlara değinelim.

a. Aile Kurumu

Aile hayatının güzelliği gibi hiçbir şey yoktur, bir memleketin yükselmesi; ev ve aile muhabbetine bağlıdır.

Charles Dickens

Aile insanoğlunun yaratılışından itibaren içine doğduğu, büyüyüp geliştiği, hep psikolojik hem sosyolojik güdülerini karşıladığı; kan, soy, evlilik ile bağlandığı, nesiller boyu değişiklik göstererek var olagelmiş, önemi oldukça büyük olan çok kıymetli bir müessesedir. Geçmişten günümüze ailenin olmadığı bir toplumdaki söz etmek mümkün değildir. Kuşkusuzdur ki toplumun sürekliliği adına aile vazgeçilemez, alternatifi bulunmayan bir unsurdur. Gökalp'a göre aile güçlü ise devlet ve millet de güçlüdür, temelinde aile vardır. Aile fertleri arasında birtakım esaslar mevcuttur; saygı, dayanışma, işbölümü ve sevgi gibi fonksiyonların yerine getirilmesi ailenin sürekliliği açısından önem arz etmektedir. Aile, çeşitlerini ayıtmak amacıyla farklı tiplerle isimlendirilmiştir. Günümüzde en yaygın olarak çekirdek aile ve geniş aile olmak üzere iki tip görülmektedir. Kısaca bu aile tiplerinden bahsedecek olursak basitçe çekirdek aile, anne-baba ve çocukların aynı çatı altında toplandığı bir aile yapısıdır. Sanayileşmenin beraberinde getirdiği değişiklikler aile kurumuna da tesir etmiştir. Sık görülen aile tipi çekirdek aile olmuştur. Geleneksel yapının ve cemaat tipi teşkilatlanmanın öne çıktığı, düzenin ve

işbölümünün yeterince gelişmediği toplumlarda yaygın olarak görülen geniş aile kır bölgelerinde yaygın olarak görülen bir aile tipidir (Erkal, 2004:93-98).

b. İktisat Kurumu

İnsanoğlu doğumundan ölümüne kadar sınırsız ihtiyaca sahiptir. Yeme-içme, barınma, giyinme ve ekstra olan sınırsız bu ihtiyaçlarımızın sınırlı kaynaklarla karşılanması ile ilgili kurum iktisat kurumudur. Mal ve hizmet üretimi, dağıtım, mübadelesi ve tüketimi gibi işlemlere sahip olup topluma maddi ürün ve hizmet sağlayan ekonomi kurumu, sosyolojiden bağımsız bir alan olarak düşünülemez (Aydın, 2015: 95-96). Marx'ın da dediği gibi bütün toplumsal ilişkilerin temelinde ekonomi kurumu vardır, ekonomi kurumu bu yönüyle toplumsal ilişkileri belirleyici bir role sahiptir.

Sanayi Devrimi ile birlikte köklü değişikliklere maruz kalan ekonomi kurumu, çok iyi yahut çok kötü bir şekilde işleyebilir. Toplumca işimizi kolaylaştırması bakımından ekonomi kurumuna değer atfederiz (Macionis, 2013: 412-413).

c. Eğitim Kurumu

Eğitim, bireyin yaşamında bilinçli, kasıtlı, istendik bir şekilde gerçekleşen değişimlerin süreci iken öğrenme, insanoğlunun doğumundan ölümüne tüm yaşamı boyunca çevresi ile kurduğu ilişkiler neticesinde, kendiliğinden gerçekleşebilen, davranışlarda nispeten kalıcı izler bırakan bir süreçtir. Kısaca eğitim, bireyin kendi davranışları yoluyla bireydeki istendik davranış değişikliğidir. Modern bir kavram olmamakla birlikte potansiyel olarak tüm toplumlarda yer almış almaya da devam etmektedir. Bireyin kendine özgü yapabildikleri beceri olarak isimlendirilir.

Eğitim bilgi ve becerilerden oluşan, kuşaktan kuşağa aktarılan bir süreçtir. Fertler eğitim kurumuyla birlikte kendi varlığını, değerlerini, kültürünü, ruhunu, kültürel mirasını gelecek nesillere aktarabilmektedir. Elbette diğer kurumlar gibi geçmişten günümüze kadar birçok değişiklikler geçirmiştir (Aydın, 2015:233-236).

d. Din Kurumu

Din, toplumdan topluma, kültürden kültüre değişiklik arz ettiği için tam anlamıyla bir tanıma sahip değildir, bu sebeple de tanımını oldukça zor olan kavramlardan bir tanesidir. Her toplumun belli alışkanlıkları, belli değerleri ve

bunlara bağlı gelişen ritüelleri vardır. Bu davranış örüntüleri kuşaktan kuşağa aktarıldıkça kutsal olarak kabul edilmiştir. Macionis (2013:488); "Öyleyse din, kutsalı kabul etme üzerine kurulu, inanç ve pratikleri kapsayan toplumsal bir kurumdur" şeklinde din üzerinde bir tanımlamada bulunmuştur. İnsanoğlunun olduğu her yerde belli alışkanlıklar, inançlar vardır böylelikle toplumsal yapının önemli kısımlarından birini de din kurumu oluşturmaktadır diyebiliriz.

d. Siyaset Kurumu

İnsan, doğası gereği politik bir hayvandır.
Aristoteles

Bir diğer adıyla politika olarak anılan siyaset kavramı birçok şekilde tanımlanmaktadır. Toplumda bağlayıcı nitelikte alınan belirli kararların alınarak yürütüldüğü bir devlet yönetim şeklidir siyaset aslında. Siyasetin kökeni çok eskilere dayanmaktadır. Osmanlıcadan Türkçeye geçmiş, Arapçada seyis kelimesiyle örtüşüp manası "at bakımı ve terbiyesi" olan siyaset, Yunanca "polis" yani şehir devleti işleri, şehir yönetimi anlamında kullanılan bir kavramdır. Siyaset bilimci Heywood, "Siyaset, en geniş anlamıyla, insanların ortak yaşamalarını mümkün kılan genel kuralları oluşturma, koruma veya değiştirme etkinliğidir." şeklinde siyaseti tanımlamıştır. Günümüzdeki siyaset anlayışı siyasi partilerce, siyasi iktidarın ele geçirilmesi yönündeki faaliyetlerin tamamıdır (Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi).

e. Boş Zamanlar Kurumu

Son değineceğimiz kurum ise boş zamanlar kurumu, diğer kurumlara göre sosyolojiye en son giren toplumsal bir kurumdur. İnsanların çalışma hayatı dışında boş olan zamanı kendi için değerlendirdiği zaman dilimini içermektedir. Boş zamanlar kurumunun ortaya çıkışı Sanayi Devrimi'nin beraberinde getirdiği iş sektöründeki köklü yenilik ve değişiklikler ile insanların çalışma sürelerinde azalmalar oluşarak boş zamanın meydana gelmesine sebep olmuştur. Toplumsal ve bireysel açıdan oldukça faydalı olan boş zamanlar, sürekli yenilenmekte olan teknoloji ile kazanılmıştır. Boş zaman faaliyetleri, bu faaliyetlere katılım şekli ve

faaliyet süreleri toplumdan topluma, bireyden bireye değişiklik arz etmektedir (Erkal, 2004: 311,312).

1.3. Sosyal Değişme

Sosyal gereksinimlerini karşılamak amacıyla bir araya gelen insan birlikteliği olan toplum var oldukça gelişimler yahut gerilemeler; değişmeler kaçınılmaz olacaktır. Toplum zamanla değişen canlı bir organizmadır. Erkal (2004:227)'a göre; "Sosyal değişme, farklı zaman dilimlerinde sosyal yapı unsurlarında meydana gelen nitel ve nicel farklılaşmalardır." Alman sosyolog Marx ise sosyal değişmeyi sınıfların çatışması olarak görmektedir, işçi sınıfı ile kapitalistler bir çatışma halindedir. Kısa dönem içerisinde kendini belli eden sosyal değişme, durumları yansıtması bakımından çoğunlukla coğrafi ve sosyolojik faktörlerin tesiri ile olmaktadır. Sosyolojinin temel ilgi alanlarından biri olan sosyal değişme, toplumun tamamını yahut büyük çoğunluğunu zorlama ile kolektif bir şekilde etkiler. Her yerde, her zamanda karşımıza çıkan sosyal değişme yönü ve hızı itibariyle zamandan zamana, toplumdan topluma değişiklik arz eder. Modern toplumlarda değişim hızı geleneksel topluma göre çok daha fazladır. Toplumda meydana gelen her değişme aynı öneme ve değere sahip olmayabilir, her birim değişimle aynı anda karşı karşıya gelmeyebilir (Yankılar, 2010: 244-246).

Her toplum her türlü değişmeye maruz kalmayabilir. Toplum değişmeyi kabul etmiyor, değişime karşı direniş gösteriyor ise bu negatif bir sosyal değişme olarak adlandırılır. Sosyal değişmeye yön veren, sosyal değişmeyi etkileyen birtakım faktörler vardır, kısaca değinelim. Toplumun şekillendirme hususunda fiziki çevre faktörü olarak coğrafya insan topluluğunun doğaya hükmetmesi ile önemli rol oynar. Bir diğer faktör olan biyolojik faktör de fiziki çevre kadar sosyal değişmeye insan topluluğunun ırk ve soyları konularında etkisi vardır. Sosyal değişmeyi geliştiren, hızlandıran, ilerleten, insan ürünü bir faktör olarak teknoloji faktörünün de oldukça etkisi vardır. Toplumlar teknolojiyi kendisi üretebildiği ithal de edebilmektedir. Sosyal değişmeye tesirde bulunan en önemli faktör olan kültür ile fiziki çevrenin işlenmesi, teknolojinin icra edilmesi mümkündür (Özgüven, 2012). Kültür faktörünün sosyal değişme açısından etkisini Erkal (2004:249-2529), şu şekilde ifade etmiştir: "Medeniyetin gelişmesi, kültürün yükselmesine bağlıdır."

1.3.1. Kültür

Yaklaşık 150 yılı aşkın bir süredir kullanılagelen kültür kavramı; ekip-biçmek anlamını taşımaktadır. Yani insanoğlunun yaşantısı boyunca eklemelere yapıp kuşaktan kuşağa aktardığı canlı bir kavram olarak nitelendirilir. Kültür, kavram olarak ne kadar eski olsa da insanoğlunun yaptıkları ve ettikleri eylemlerinin anlamını taşıması henüz yenidir, dolayısıyla tam olarak bir tanımda bulunmak pek mümkün değildir. Son zamanların önemli kavramlarından olan kültürün tanımlanması kendine özgü bakış açısını gerektiren bir eylemdir.

Birçok bilim insanı tarafından tanımlanmış olan kültür, Prof. Dr. Aydın (2020:46) tarafından şu şekilde tanımlanmıştır; "Kültür insan tarafından üretilen, öğrenilip aktarılabilen, değişen ve değiştiren, ideali işaretleyen anlam haritalarıdır." Batı sosyal bilimlerindeki Britanyalı antropolog Tylor kültürü insanoğlunun toplumda öğrenip elde ettiği her türlü birikimi; bilgileri, inancı, töreleri, gelenek ve görenekleri, sanatı, hukuku barındıran karmaşık bir bütün olarak tanımlamaktadır. İngiliz şair, oyun yazarı ve edebiyat eleştirmeni Thomas Stearns Eliot'a göre kültür, Türkiye'de Sosyoloji'nin kurucularından Ziya Gökalp, kültür ve medeniyet kavramlarının ayrı olduğunu savunmuş ve kültür kavramını *Hars* olarak isimlendirmiştir. Hars kelimesi anlam olarak Arapçada toprağın işlenmesi manasını taşımaktadır. Gökalp'ın Hars ile anlatmak istediği, kültürün belli bir yere ait olduğunu, medeniyetin ise bütün insanlara ait olduğunu vurgulamaktadır ve kültürün yaratıcısı halktır. Yaşadığı dönemde henüz sosyoloji yokken, sosyoloji niteliği taşıyan görüşleriyle karşımıza çıkan İbn Haldun ise kültür ve medeniyeti karşılayabilecek olan *Ümran* kelimesini kullanmıştır. Öğrenme yoluyla kazanılan kültür, insana özgü bir nitelik taşır ve toplumdaki bireylerin davranış ve düşüncelerinin tutarlı olmasını ve bir bütün oluşturmasını sağlar (Akın, 2011: 3).

Kültür, iki adet temel fonksiyona sahiptir. İlki koruyucu olması, ikincisi ise yenilenerek gelişmesidir. Pek çok işleve sahip bir olgu olan kültür, bireyleri yönlendirerek davranışlarını etkiler; gerçekleşmesi mümkün olay ve olguları barındırır, hem bir sosyal süreç hem de bu sosyal sürecin düzenlenmesini üstlenir.

Değiştirilebilecek bir olgu olan kültür, birey tarafından kabul edilip faydalı görülebileceği gibi reddedilebilir. Kültürel olguların şekil bulmuş hali, toplumsal

yaşantılardır. Kültür ile sosyal yapı birbirinden bağımsız olarak düşünülemediği gibi ikisi de birbirini ayrıştırabilmektedir ancak ikisi de ortadan kalkamaz, buna örnek olarak sosyal statüleri ve kast sistemini verebiliriz (Köktürk ve Aydın, 2020: 14-21, 45-47).

1.3.2. Demografi

Sosyal değişmeyi etkileyen bir diğer faktör, demografidir. Nüfus bilimi olarak da bilinen demografi, kültürü taşıyan bir küttedir. Sınırları belli olan bir coğrafyada, belli bir alanda yaşayan insanların tümü nüfus olarak adlandırılır. Sınırların belirlenmesi, bir yerin nüfus özelliklerini analiz edebilmek açısından önem arz etmektedir. Erkal (2004:180), "Nüfus sosyal yapıyı oluşturan canlı ve dinamik bir küttedir" şeklinde bir tanımda bulunmuştur. Nüfusun yapısını, değişimlerini ve niteliklerini inceleyen bir bilim dalıdır aslında, demografi. Doğumlar, ölümler, evlilikler ve göçler demografinin inceleme alanında yer alan temel olgulardır.

Nüfusun kayıt altında tutulması çok yenidir. İlk zamanlarda kayıt altına tutulanları savaş nedeniyle askerlik için çoğunlukla erkekler ile binek ve besi hayvaları oluşturmaktaydı. Antik çağlardan bu yana konu olagelmiş demografi bilimi, eski devletlerin savaşlar için asker sayısını ve vergiler için insan sayısını belirlemede kullandıkları bilinmektedir. 19. yüzyılda meydana gelen önemli toplumsal olayla neticesinde insan sayısında görülen değişiklikler üzerine bir araştırma konusu olması sebebiyle bir bilim olarak ortaya çıkmıştır. Giderek artan nüfusla birlikte 20. yüzyıl ve sonrasında demografiye olan ilgi ve önem artmıştır (Danış Şenyüz, 2016: 3-10).

Endüstri Devrimi ile beraber toplumlarda değişmeler oluşmuştur. Nüfusun miktarında, yapısında ve niteliğinde meydana gelen değişmeler demografik değişmelerdir. Nüfusun sosyal yapıyı ve sosyal değişmeyi etkilediği birçok faktör vardır. Nüfusun artmasıyla birlikte toplum coğrafi açıdan genişler, cemiyet niteliğinde ilişkiler meydana gelir, ülkeye askeri açıdan güç kazandırır ve farklı kültürlerle daha fazla etkileşim haline geçilir. Böylelikle toplumlar arasında bir işbölümü bağı oluşur. Toplumlar ne kadar geniş ve yoğun olursa, işbölümü süreci de

o derece de doğru orantılı bir şekilde ilerleme gösterir (Yankılar, 2010:248). Nüfus artışı doğum ve göçlerle, nüfus azalışı ise ölüm ve göçlerle (dış göç) oluşmaktadır.

Nüfus ile iktisat kurumu birbiriyle yakından ilişkilidir diyebiliriz. Bazı ülkelerde ekonomik kalkınmanın üretim yoluyla sağlanabilmesi ve askeri alanda güç sağlayabilmek adına nüfus artışı istenirken bazı ülkelerde ise ülkedeki kaynakların vatandaşlara yetersiz kalması, ekonomik gelişmenin artabilmesi sebebiyle nüfus azaltılması adına kontrol altına alınmaktadır. Eğer kaynaklar ülke içerisinde yaşayan ülke vatandaşlarına yeterli gelmez ise işsizlik baş gösterir buna bağlı olarak üretim oranı azalma gösterir, kalkınma sağlanamaz (Erkal, 2004: 179-181).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Yöntemi

Bilimsel her araştırmanın bir yöntemi bulunmaktadır. Yöntemi bulunmayan bir bilimsel araştırmanın sonuçları tartışmalı ve güvenilir olmaz. Yöntem en genel ifadeyle bilimsel bir araştırmada araştırmacının izlediği yoldur. Bilimsel araştırmalar nitel, nicel, karma yöntem olmak üzere 3 kısımda değerlendirilmektedir. Nitel araştırmalar anlama ve yorumlamaya dayanırken, nicel araştırmalar istatistikî, grafiksel, niceliksel olana odaklanan 55 araştırmalardır. Karma yöntem ise nitel ve nicel yöntemlere birlikte başvurulduğu araştırma yöntemidir. Bu tez karma araştırma yöntemi ile hazırlanmıştır.

Araştırma yöntemi, araştırmacının araştırma sürecini yürütmek amacıyla kullandığı yöntemlerdir. Bir araştırma üç aşamada gerçekleşir, ilki veri toplama, ikincisi veri analizinde bulunma ve son olarak elde edilen sonuçların doğruluğunu denetlemek. Araştırma sürecinde uygulanan teknik ve izlekler birer araştırma yöntemidir. Araştırma yöntemi, hem nitel hem de nicel yöntemler olan survey(anket), saha çalışması, görüşme, gözlem, bulgular vb. gibi araştırmanın amacına ulaşabilmesi adına kullanılan araçları içerebilir. Bu tez saha araştırması aracılığıyla yürütülmüştür. Saha araştırması, araştırma konusu ile ilgili alanı, coğrafyayı, insanları, ilgili o ortamı canlı bir şekilde görerek, doğrudan bir şekilde etkileşim halinde incelemeye imkân sağlayan nitel bir araştırma türüdür. Sosyal bilimlerde 20. yüzyıldan bu yana yaygın olarak kullanılmıştır. Dezavantaj olarak saha araştırması yapmak hem maddi açıdan külfetlidir hem de planlayıp yürütülmesi ve tamamlanması bakımından uzun zaman alsa da yine de yaygın olarak kullanılmaktadır. Bir toplumun sosyo-kültürel özelliklerini anlayabilmek amacıyla özellikle tercih edilmektedir. Saha araştırması doğrudan gözlem, katılımcı gözlem, nitel görüşmeler, etnografya ve vaka analizi şeklinde olmak üzere beş adet yöntem ile yürütülmektedir. Saha araştırması yaparken bazı aşamalar gerekmektedir bunlar; araştırmada katkıda bulunabilecek yeterli sayıda ekip ile hareket etmek, ekipteki kişilere rollerini paylaşmak, araştırmada kullanılacak test etme yöntemlerinin

hazırlanması (anket gibi), saha ziyaretini planlamak yani gidilecek yerin zamandan tasarruf adına önceden ziyaret edilmesi ve son olarak ulaşılan verilerin kaydedilmesi.

a. Monografi Yöntemi

Monografi, belirli bir konu hakkında ayrıntılı bir araştırma yapmak amacıyla kullanılan bir yöntem olarak bilinmektedir. Özel bir yer, detaylı bir şekilde gözlemlenerek, bu yerin ilgili özelliklerinin ortaya koyulmasında kullanılan bir yöntemdir, monografi.

b. Araştırma Evreni ve Örnekleme

Bu araştırma, Kırıkkale ili Balışeyh ilçesi Kırlangıç Köyü sınırları içerisinde yürütülmüştür. Örneklem olarak Kırlangıç Köyü'nde yaşamakta olan insanlar ele alınmıştır. Eski adı Karabudak Köyü iken sonradan Kırlangıç Köyü olarak değişmiştir. İle olan uzaklığı 30 km, Balışeyh ilçesine olan uzaklığı ise 9 km'dir. 980m ise ölçülen rakım oranıdır (www.koylerim.com , 2019).

2.2. Veri Toplama Yöntemleri

Veri, bir araştırmada bir problemin çözümine, araştırmada sonuca varılmasına hizmet edebilecek ölçülmüş, değerlendirilmiş olgular; belirli amaçlar için toplanan bilgiler olarak tanımlanabilir. Araştırmanın bir çözüme kavuşabilmesi, sonuca ulaşabilmesi bağlamında veri toplama yönteminin araştırmaya uygun seçilip doğru bir şekilde uygulanması önem arz eder.

Veriler yazılı veya sözlü olabileceği gibi görsel, rakam, sembol, eşya vs. şeklinde de olabilir. Birden çok veri toplama yöntemi bulunmaktadır. Bunlardan en çok bilinen ve sıklıkla kullanılanlar, Anket, gözlem, röportaj, odak grupları, görüşme, test, deney vs. şeklinde çoğaltılabilirler.

1. Anketler; belirli bir konuda insanların görüş, tutum ve davranışlarını ölçmek adına sorular halinde hazırlanmış bir veri toplama yöntemidir. Kolay oluşu, bilgilere doğrudan doğruya daha az maliyet ile ulaşmayı sağlaması sebebiyle araştırmalarda en sık tercih edilen yöntemdir.
2. Röportaj; bireylerle yüz yüze yahut teknolojik araçlar aracılığı ile görüşme sağlanarak veri toplanan bir yöntemdir.
3. Odak gruplar; belirli bir konuda farklı görüşteki bireylerin bir araya gelerek tartışma ortamı oluşturduğu veri toplama yöntemidir.
4. Gözlem yöntemi; İzlenen davranışların ayrıntılı bir şekilde tanımlanmasıdır.
5. Deneyler ise bir hipotezin test edilmesi amacıyla yapıldığı bir yöntemdir.

Veriler, nicel ve nitel veriler olmak üzere iki türde karşımıza çıkmaktadır;

a. Nicel Veriler

Sayılp, ölçülebilen verilerdir. Sürekli ve kesikli olmak üzere kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır.

b. Nitel Veriler

Sayılp ölçülemeyen yalnızca niteliklerini gösteren verilerdir. Sınıflanabilmeleri ve sıralanabilmeleri açısından iki tanedirler.

ÜÇÜNCÜBÖLÜM

SAHA ARAŞTIRMASI

Hazırlanan anket soruları, Kırlangıç Köyü'nde ikamet eden 10 kişiye yöneltilerek cevaplandırılması sağlanmıştır. Kullanılan anket soruları aşağıda sıralanmıştır:

1. Kırlangıç Köyü tarihinizden bahsedebilir misiniz?
2. Turistik mekânlarınız var mıdır? Buralar nereler?
3. Ekonomik açıdan Kırlangıç Köyü nasıldır?
4. Eğitim açısından Kırlangıç Köyü nasıldır?
5. Kırlangıç Köyünde aile yapısı nasıldır?
6. Kırlangıç Köyü kültürü, gelenek-görenekleri hakkında bilgi verebilir misiniz?
7. Kırlangıç Köyü nüfusu kaç kişi?

3.1. Kırlangıç Köyü ve Tarihi

Kırlangıç Köyü, Kırıkkale ilinin Balışeyh ilçesine bağlı olan bir köydür. Kırlangıç Köyü'nün ne zaman ortaya çıktığına dair net bir tarih söyleyemeyiz fakat öncesinde Karabudak Köyü iken Kırlangıç adını almasını Kurtuluş Savaşı'nda yaşanan bir olaya bağlamaktadırlar. Bu olay, savaş esnasında Ankara'ya bir belgenin acil olarak gitmesi için ulaşım çok sıkıntılıdır. Bu sırada belgeyi Karabudak Köyü'nden bir kişi çok hızlı bir şekilde Ankara'ya ulaştırır. Bunun üzerine dönemin devlet yöneticisi de bu kişiye kırlangıç gibi hızlı olduğunu söyleyerek köyün ismini Kırlangıç Köyü olarak değiştirmiştir.

Kırangıç Köyü, Kırıkkale, Aralık 2022

3.2. Kırangıç Köyü Sosyo-Kültürel Yapısı

Kırangıç Köyü'nde yaşamlarını sürdürmekte olan insanlar hep birbirlerini tanımaktadır. Genel olarak her köyde olduğu gibi samimi bir ilişki yapısına sahip olan bu köyde düğün şenliği ve adetleri iki gün boyunca sürer. Cuma günü namaz sonrası başlayan düğünler Pazar günü yöresel olan keşkek yemeği ikram edilerek bitirilir. Nerdeyse her köy düğününde olduğu gibi Kırangıç'ta da davul zurna ve halay düğünlerin vazgeçilmezleri arasındadır.

Düğüne gelen misafirler davul eşliğinde karşılanıyor.

Misafirlere yemek ikramı yapılıyor.

Cuma namazı sonrasında cami imamı ile düğün evine gelinir ve yemek yenir, bu yemek "bayrak yemeği" olarak isimlendirilir. Sonrasında imamın duası eşliğinde

uzun bir değneğin ucuna Türk bayrağı takılarak evin çatısına asılır ve bu gelenek halk tarafından "Bayrak Kaldırma" olarak anılır.

Çalgılarla eğlence başlar, yöresel oyun havaları oynanır.

3.2.1. Kırlangıç Köyü'nde Aile

Aile yapısından söz edecek olursak genel olarak geniş aile tipi mevcuttur. Genellikle var olan çekirdek aileler şehirlere yönelmişlerdir ve yaşamlarını orada sürdürmektedirler.

3.2.2. Kırlangıç Köyü'nde Din

Bu köyde yaşayan bireyler İslam dinine mensuptur. Kırlangıç Köyü'nde toplu kullanım alanı olarak bir adet cami bulunmaktadır.

Kırlangıç Köyü, Kırıkale, Camii

Kırlangıç Köyü, Kırıkale, Mezarlık, Aralık 2022 "Biz de gelir geçerdik sizin gibi, siz de geleceksiniz buraya bizim gibi"

Kırlangıç Köyü, Kırıkkale, Mezarlık

Kırlangıç Köyü, Kırıkkale, Şehit P. Uzm. Çvş. Halil ÇELEBİ Mezarlığı, Aralık 2022

"Şu çeşme ne güzelmiş, su içecek taşı yok; kırma kimsenin kalbini yapacak ustası yok" (Kırlangıç Köyü, Kırıkkale, 2023)

3.2.3. Kırlangıç Köyü'nde Eğitim

Kırlangıç Köyü'nde yalnızca bir adet okul bulunmaktadır. Köyden kente göç sebebiyle köyde yaşayan sayısı oldukça azalmıştır. Bu sebeple bazı kurumlar işlevini yerine getiremediği için kapatılmak zorunda kalmıştır. Bu kurumlardan biri de Kırlangıç İlköğretim Okulu'dur. Kırlangıç İlköğretim Okulu'nda 2015 yılından beri eğitim verilmemektedir. Köy ziyaretinde okula gidildiğinde okulun tamamen kapalı olduğu görülmüştür. Bu sebeple Kırlangıç Köyü'nü eğitim açısından değerlendirebilmek mümkün olmamıştır.

3.2.4. Kırlangıç Köyü'nde Ekonomi

Köyün geçim kaynağı bilhassa hayvancılık ile tarımdır. Burada hayvancılıkla meşgul olan insanlar besicilikten çok kurban satışı yapmaktadır. İş olanakları açısından sınırlı olduğu için insanlar kentlere yönelmişlerdir.

Tarım ürünleri olarak çoğunlukla buğday, ayçekirdeği, şeker pancarı, üzüm bağı, bakliyat ürünleri yetiştirilmektedir.

Kurban Bayramı zamanı küçük ve büyük baş hayvanların taşındığı araç

Geçim kaynağı olarak tarımdan da faydalanan Kırlangıçlıların ekilmiş bahçesi

Hayvanların etinden faydalandıkları kadar sütünden de faydalanıyorlar. Köyde bazı insanlar hayvanlarından elde ettikleri sütü satarak yahut onunla yoğurt, peynir, kaymak vb. ürünleri yapıp kazanç elde edebiliyorlar.

3.2.5. Kırlangıç Köyü Demografisi

2022 yılında edinilen verilere göre Kırlangıç Köyü toplam nüfusu 223 kişiden oluşmaktadır. Bunlardan 117'si erkekleri, 106 ise kadın nüfusunu oluşturmaktadır.

7 Aralık 2022 tarihinde Kırlangıç Köyü'nde gerçekleştirilen bu saha çalışmasında nüfusun köyden il merkezine göç ile yaklaşık %70'inin azaldığı gözlemlenmiştir. Genel olarak kış mevsimlerinde buradaki insanların şehirde bulunan evlerine gittikleri öğrenilmiştir.

3.2.6. Kırlangıç Köyü Coğrafyası

Karasal iklim tipine sahip olan Kırlangıç Köyü, kışları rakımdan ötürü oldukça soğuk ve yazları ise sıcak geçmektedir. Köyün ile olan uzaklığı 30 km, Balışeyh ilçesine olan uzaklığı ise 9 km'dir. 980m ise ölçülen rakım oranıdır.

Yoğun yağış ile sel sonucu çukura dolarak oluşmuş bir su birikintisi. (17.06.2023)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu tez, 2022-2023 yıllarında Kırıkkale İli'ne ait olan Kırlangıç Köyü'nün sosyo-kültürel yapısını anlamaya dayanan monografik bir çalışmadır. Kent, köy, kasaba vb. gibi toplumsal yapıların gelenek-görenek, aile, sosyal, göç, kültür bağlamında ayrıntılı bir biçimde irdelenerek ortaya konan çalışmalar birer monografi niteliği taşır. Böylelikle monografiler tespiti yapılan sorunlara çözüm önerileri sunulmasında önemli bir yere sahiptir.

Yapılan saha araştırması neticesinde geçmişten günümüze Kırlangıç Köyü'nde yaşam sürdüren insanların zaman içerisinde eğitim, ekonomik refah, sosyal hayat, iş ve sağlık imkanlarının yetersiz olmasıyla birlikte insanlar şehirlere yönelmişlerdir. Köylere nazaran şehirlerde bulunan birçok alandaki imkan fazlalığı insanları köyden kente göç etmeye, şehir hayatına açılmasına itmiştir. Aile yapısı olarak anne-baba ve çocuklar ile aile büyüklerinin de bulunduğu geniş aileden çekirdek aileye doğru bir dönüşüm geçirildiği görülmektedir. Bu durum bize evli yahut yeni evlenecek bireylerin yalnızca eşi ve çocukları ile ayrı bir yerde yani geniş aileden bağımsız bir şekilde yaşam sürdürmeyi tercih ettiklerini göstermektedir.

Köyde yaşayan insanların meskenleri birbirlerine fiziksel mesafe açısından oldukça yakın konumdadır bu durum da aslında komşuluk ilişkilerinin, birlik, dayanışma ve iş bölümünün artarak aralarındaki ilişkilerin kuvvetlenmesine, imece usulü bir yaşamı idame ettirmelerine sebep olmuştur. Her ne kadar küresel bir sorun olan pandemi süreci bu ilişkiyi etkilemiş olsa da hala birlikten kopuş gözlemlenmemiştir. Köy yaşantısının samimi, birliktelik anlayışına sahipliği yönüyle birçok insan köyün bu niteliğinden oldukça memnundur, köyden vazgeçememektedirler. Bu durum da köy olgusunun geçmişten günümüze kadar devam etmesindeki sebepler arasında yer almaktadır.

Teknolojik ilerlemelerin tarım alanına da yansması ile insan gücüne olan ihtiyaç azalma göstermiştir dolayısıyla buna paralel olarak ortaklaşa yapılan iş ve faaliyetler de azalış sergilemiştir. Bu durum köydeki insanların birbirleriyle olan ilişkilerine negatif bir şekilde yansıyor aralarındaki yardımlaşma, dayanışma ve beraberlik olgusunda da azalmalara sebep olmuştur.

Köydeki insanların çoğu geçimini toprağa ekip biçtiklerini satarak yahut elinde bulunan küçük veya büyük baş hayvanlarını besleyerek sağlamaktadır. Kırlangıç Köyü toprak bakımından verimli bir özelliğe sahiptir. Buğday, arpa, şeker pancarı, üzüm bağı ve ayçekirdeği gibi ürünlerin hasadı mevcuttur.

Kırlangıç Köyü'ne nüfus ve göç bağlamında bakıldığında köyden kente olan göçlerde genç nüfusun ağırlıkta olduğu, orta yaş ve yaşlı kesimin ise köy yaşamına devam ettiği gözlemlenmiştir. Bu sebeple ankete katılım sağlayabilecek kişi sayısı en fazla 10 kişi olmuştur.

Kırlangıç Köyü'nde yalnızca 1 adet okul bulunmaktadır. Genç kesimin azalışı ile köyde eğitim alanına olan rağbet zaman içerisinde azalmıştır. Kırlangıç İlköğretim Okulu 2015 yılından itibaren eğitim alanında hizmet vermemektedir. Bu durum bize Kırlangıç Köyü'nün eğitim alanında yetersiz olduğunu göstermektedir.

Osmanlı Dönemi de dahil olmak üzere tarihimizde ölen yahut hayatta olan kişi adına veya hayatta olan kişinin bizzat kendi isteği üzerine çeşme yapılması/yaptırılması ile öldükten sonra sevapların yazılacağına dair bir dini inanın var olduğunu bilmekteyiz. Kırlangıç Köyü'nde yaklaşık 3 adet hayrat çeşmesi bulunmaktadır. Çeşmelerin üstüne yazılan yazıların dua ve anlamlı sözler içermesi ile Kırlangıç Köyü'nün bahsini ettiğimiz inancı sürdürdüğünü görülmüştür. Ayrıca mezarlığın içerisine yerleştirilmiş tabeladaki "Biz de gelir geçerdik sizin gibi, siz de geleceksiniz buraya bizim gibi" sözü ile her canlının ölümü tadacağına dair İslam dini inanının izlerini görmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Akın, G. (2011). Kaderoğlu, H. (Ed.). *Antropoloji ve Antropoloji Tarihi*. Ankara. Tiydem Yayıncılık.
- Arı, O. (1985). *Köy Sosyolojisi Okuma Kitabı*. İstanbul. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Aydın, M. (2015). *Kurumlar Sosyolojisi*. Baskı: 3. Açılım Kitap.
- Çelenk, S. (2018). Eğitime Giriş. *Eğitimin Kavramsal Boyutu ve Bir Eğitim Kurumu Olarak Okul*. Ankara. Pegem Yayınevi.
- Danış, Şenyüz, D. (2016). *Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü*. Demografi: Nüfus Meselelerine Sosyolojik Bir Bakış. Erişim URL: https://acikders.tuba.gov.tr/pluginfile.php/4144/mod_resource/content/2/TUBA1.pdf
- Erginer, G. (1980). Monografi yönteminin ana nitelikleri (Halkbilimde Monografik Çalışmalar). *Ankara Üniversitesi DTCF Halkbilim Anabilim Dalı*.
- Erkal, M. (2004). *Sosyoloji*. İstanbul. Der Yayınları.
- Karaca, N. (2018). Siyaset Sosyolojisi. *Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi*. Erzurum. Erişim URL: <https://dep.manas.edu.kg/img/files/11/Siyaset%20Sosyolojisi.pdf>
- Kitapçioğlu, K. (2020). *Coğrafya TR*. Yerleşme Tipleri ve Dokuları. Erişim URL: <https://www.cografyatr.com/haber/yerlesme-tipleri-ve-dokulari> Erişim Tarihi: 09.04.2023
- Köktürk, M. ve Aydın, M. (2020). Kültür Sosyolojisinin Temel Meseleleri. Kültür Sosyolojisinin Temel Kavramları. Alver, K. ve Doğan N. (Ed.). *Kültür Sosyolojisi*. Ankara. Baskı: 2. Çizgi Kitabevi.
- Köy Kanunu, *Resmi Gazete* 68 (07.04.1924), Kanun No. 442, md. 1-2.
- Köylerim. *Balışeyh Kırlangıç Köyü*. Erişim Tarihi: 25.04.2023. Erişim URL: <https://www.koylerim.com/baliseyh-kirlangic-koyu-308886h.htm>

- Kurtkan, Bilgiseven, A. (1988). *Köy Sosyolojisi*. İstanbul. Filiz Kitabevi.
- Macionis, J. J. (2013). *Sosyoloji. İş ve Ekonomi*. Çev. Ed. Vildan Akan. Baskı: 13. Ankara. Nobel Yayıncılık.
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ders Dokümanları. *Köy ve Kent Ayrımı*. Samsun.
Erişim URL: https://personel.omu.edu.tr/docs/ders_dokumanlari/866_972_345.ppt
Erişim Tarihi: 27.12.2022
- Özgüven, A. (2012). *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi*. Sosyal Değişme ve Sosyal Gelişme. Erişim URL: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusskd/issue/932/10520>
- T.C. İçişleri Bakanlığı. İller İdaresi Genel Müdürlüğü. *Köyler*.
Erişim URL: <https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/koyler1>
Erişim Tarihi: (23.01.2023)
- Topal, A. K. (2004). Kavramsal Olarak Kent Nedir ve Türkiye’de Kent Neresidir?. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. c:6, s:1.
- Yankılar, C. (2010). Sosyal Değişme. Merter, F. ve Talas, M. (Ed.). *Sosyoloji*. İstanbul. Lisans Yayıncılık.
- Yıldırak, N. (1982). *Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Notu*. Köy Sosyolojisi – I. Ankara.
- Zencirkıran, M. (2019). *Sosyoloji*. Bursa. Baskı: 8. Dora Yayın.